

Skötselplan för naturreservatet Vista kulle i Jönköpings kommun

Syfte med områdesskyddet

Syftet med reservatet är att, enligt 1981 års beslut, bibehålla områdets karaktär och i viss mån underlätta allmänhetens friluftsliv. Vista kullens främsta skyddsvärden är knutna till geologin, vegetationen och kullens funktion som utflyktsmål.

Beskrivning av området

Administrativa data

Objektnamn	Vista kulle
Objektnummer	06-1384
Skyddsform	Naturreservat
Beslut om Natura 2000	Ja (SE0310336)
Län	Jönköping
Kommun	Jönköping
Socken	Skärstad
Naturgeografisk region	Sydsvenska höglandets centrala och östra delar
Karta	Terrängkarta: 7E SV Fastighetskarta: 7E 3b
Lägesbeskrivning	Cirka 7 km norr om Huskvarna och 2,5 kilometer väster om Kaxholmens kyrka
Fastigheter	Edet 3:10
Markägarkategori	Jönköpings Kommun
Gräns	Enligt Länsstyrelsens beslut om bildande av naturreservatet Vista kulle 1981-06-18 och beslut om utvidgning 1985-01-28
Förvaltare	Jönköpings kommun
Areal	14 ha

Markslag

Skogsmark	13,2 ha
Öppen mark	0,8 ha

<i>Naturtyper</i>		<i>Natura 2000-habitat</i>
Ek-tallskog av bergig typ	10,0 ha	Boreonemoral, äldre naturliga ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora (9020)
Utsiktsplats och kulturlämningar med en gles ek-tallskog	3,2 ha	
Övrigt: parkering, öppnare mark runt paviljongen, inäga, gammalt stenbrott,	0,8 ha	

Topografi, geologi och hydrologi m.m.

Vista kulle är ett framträdande parti av den i övrigt mycket markanta förkastningsbranten öster om Vättern. Kullen, som är uppbyggd av diorit, utgör den nordligaste delen av ett grönstensmassiv som sträcker sig söderut mot Huskvarna. Kullen ligger norr om Skärstadsdalens öppning mot Vättern. Den tolkas som en horstartad bergstopp. Berget har två toppar, den norra ligger på 240 meter över haven och den södra på 230 meter över havet. Från kullen har man en storslagen utsikt över södra Vätterbygden. På flera ställen i området finns det talusbranter, stenrasmarker vid foten av sluttningarna, med varierat jordskikt och kärlväxter.

Historik och markanvändning

Vid norra toppen finns en fornborg från 400 – 500-talet, Vista offerkälla, samt inskriptioner i berget av kända personer. Flera sägner är förknippade med berget Vista kulle. Fornborgen på Vista kulle är en av länets fyra fornborgar.

Området har betats. Slåtter förekommer fortfarande på den gamla åkerlappen mellan Stallaberget och Vista kulle. Sedan betet upphörde håller reservatet på att återbeskogas med främst ädellöv.

I det sydvästra hörnet finns ett stenbrott som drevs fram till 1950-talet. Brottet har idag en nästan lodrät bergvägg utmed östra kanten medan övriga partier är utfyllda och utjämnade.

Vista kulle blev naturreservat 1981 och utvidgades i nordvästra delen 1985.

Växt- och djurliv

Reservatet är bevuxet med en ädellövträdsrik blandskog, vilken inom den högsta delen är tämligen gles. I de solbelysta, buskrika, öppna partierna med örtrik flora växer flera sällsynta arter och ett för regionen ovanligt stort antal kalkgynnade arter.

Markfloran i skogen är mycket örtrik och flera sällsynta växter finns på bergets sluttningar, framför allt på västsidan. Trädsiktet består främst av krattek och tall men också av oxel, rönn, asp, vårtbjörk, klibbal, fågelbär etc. Enstaka lönn, lind och ask förekommer också. I busksiktet växer det bl a rikligt med en, rosbuskar och svartoxbär. I vissa delar, främst vid den södra foten av berget, är

andelen gran stor. Det finns en hel del död ved i området, framförallt av klenare dimensioner i soliga lägen.

På de båda topparna Vista kulle och Stallaberget blir jordtäcket tunnare och förekomsten av buskar och smalbladiga gräs ökar. Kärlväxtfloran är rik. Bland sällsyntheterna märks ärtvicker, stor fetknopp, dvärgmaskros, bergjohannesört, vippärt och fältvädd. Ärtvicker är rödlistad i kategorin sårbar (VU). På de högsta höjderna är det hållmarker med arter som grusbräcka, bergbrässa och axveronika. Ett för småländska förhållanden ovanligt stort antal kalkgynnade växter, som fältvädd och axveronika, karakteriserar floran.

På Vista kullens topp ligger de södra delarna av fornborgens murar. De syns mer eller mindre tydligt bland buskar och träd.

Området har tidigare varit mer öppet men träd och buskar håller på att växa in.

Trädsiktet på kullarna består av ek och tall samt oxel, vildapel och enstaka ask. En hel del utglesningar och röjningar har gjorts tidigare. Där träd avverkats eller där beskuggningen ökat återfinns en mer kvävegynnad flora.

De senvuxna ädellövträden i solbelysta lägen kan utgöra en god förutsättning för en intressant skorplavflora och insektsfauna. Strax söder om naturreservatet har man funnit flera sällsynta skalbaggsarter och dessa kan även tänkas uppehålla sig inom naturreservatet.

Friluftsliv

Reservatet är ett attraktivt och välbesökt utflyktsmål med sin vidsträckt utsikt över Vättersänkan och Skärstadsdalen, fornborgen och offerkällan, inskrifterna i berget och den variationsrika floran. Östra Vätterstranden utgör, främst under hösten, ledlinje för sträckande flyttfåglar. Vista kulle en bra observationsplats för fågelskådare.

Från parkeringen går det en bro över bilvägen till en paviljong med utsikt över Vättern. Bilvägen rundar Vista kulle och är bygd på den gamla banvallen av Gripenbergsbanan, som också kallades trådrullatåget. Från parkeringen går det också en stig till stenbrottet och ytterligare en upp till toppen av Vista kulle. Där finns det en informationsskylt om fornborgen och offerkällan. Inskriptionerna är dock inte utmarkerade och ingen information finns. Stigen fortsätter sedan, dock inte lika välanvänd, ner till inägan och körvägen på andra sidan. Stigen är bitvis lite svår att hitta. Enkla träbänkar i tämligen gott skick finns på enstaka ställen längst stigen och på toppen.

Reservatet är skyltat från Kaxholmsvägen.

Gränserna är utmärkta med stolpar där det är någorlunda framkomligt, längst gränsen i söder och öster och upp till husen i nordöst. Övriga delar är så svårframkomliga att risken för att åtgärder utförs i reservatet av misstag är liten.

Källförteckning

Andersson, L., 1993. Översiktlig genomgång av ett antal skötselintensiva skyddade områden i Jönköpings län. Länsstyrelsen i Jönköpings län.
Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1978, Vista Kulle Jönköpings kommun,
Botanisk inventering

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1981. Beslut ang naturreservat på Vista kulle, Jönköpings kommun.
Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1985. Beslut ang utvidgning av naturreservatet Vista Kulle, Skärstads socken, Jönköpings kommun.
Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1980. Naturinventering, Jönköpings kommun.
Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Mål och åtgärder för skötsel av reservatet

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatsområdet är indelat i tre skötselområden, indelningen är gjord utifrån den skötsel som ska genomföras.

Skötselområde 1 - Ek-tallskog		10,3 ha
Naturtyp:	Ek-tallskog av bergig typ	10,0 ha
	Gammalt stenbrott	0,3 ha
Natura 2000-habitat:	Boreonemoral, äldre naturliga ädellövsskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora (9020)	10,0 ha

Beskrivning

Området består av bergssluttningar med en ädellövrik blandskog, ställvis av gles, buskrik, lågvuxen krattskog. Krattek och tall dominerar. Buskskiktet är varierat och markfloran är mycket örtrik.

Stora delar av fornborgen sträcker sig in i detta område.

I sydväst finns ett gammalt stenbrott som håller på att växa igen.

Bevarandemål ¹

- Arealen ek-tallskog (boreonemoral, äldre naturliga ädellövsskogar) ska utgöra minst 10 ha.
- Ädellövandelen skall vara minst 50 % av virkesvolymen.
- Granandelen får utgöra maximalt 10 % av virkesvolymen.
- Det ska finnas minst 30 kbm död ved (både liggande och stående) per hektar. Den döda veden ska vara grövre än 10 cm i diameter. Minst 5 kubikmeter av den döda veden ska vara grov, d v s mer än 30 cm i diameter.
- Det ska finnas minst 50 plantor av ärtvicker.
- Fornborgen ska vara synlig och fri från igenväxningsvegetation.

Skötselåtgärder

- Fornborgen ska röjas fram. Lämna dock gamla solitära träd.
- Gran får röjas vid behov.
- Området lämnas för övrigt orört

¹ Bevarandemål anges för att mäta och följa upp den biologiska kvaliteten. Ett problem är att det i många fall saknas bra kunskapsunderlag för vad som är god biologisk kvalitet. Ny kunskap kan medföra att de uppsatta målnivåerna ändras. Avvikelse från uppsatta bevarandemål behöver inte resultera i omedelbara skötselåtgärder.

Skötselområde 2 – Utsiktsplats och kulturlämningar 3,2 ha

Naturtyp: Utsiktsplats och kulturlämningar med
en gles ek-tallskog 3,2 ha

Beskrivning

Vista kulle och Stallabergets toppar. En rik kärlväxtflora och hållmarksförhållanden präglar områdena. Det förekommer rikligare med buskar och smalbladiga gräs här jämfört med området i övrigt. Trädsiktet domineras av ek, tall, oxel och vildapel. Området håller på att växa igen även om det på senare år har skett röjningar och slåtter för att gynna kärlväxtfloran.

I området ligger de södra delarna av fornborgen.

Bevarandemål ¹

- Arealen ek-tallskog av bergig typ ska utgöra minst 2 ha.
- Krontäckning ska vara ungefär 40 % i snitt, ojämnt fördelat i området
- Täckningsgrad i busksiktet ska vara 20-30 % ojämnt fördelat i området.
- Trädslagssammansättning i området ska vara lövträdsdominerat (minst 50 % av virkesvolymen i trädsiktet). Alla i området förekommande lövträdslag ska finnas.
- I trädsiktet ska tallen utgöra 10-30 % av virkesvolymen.
- Andelen död ved ska vara minst 20 stående och liggande träd, av alla förekommande trädslag, (diameter >10cm) per hektar.
- Fornborgen ska vara synlig och fri från igenväxningsvegetation.

Skötselåtgärder

- Öppna upp området i etapper med minst fem år emellan för att minska slyuppslag samt för att utvärdera åtgärden.
- Prioritera gruppställning och utvidgning av befintliga öppna partier före gallring.
- Spara alla gamla och senvuxna träd och buskar av alla förekommande arter, även björk, rönn och gran
- Friställ gamla tallar och lövträd.
- Död ved kan skapas genom ringbarkning eller annan lämplig åtgärd
- Fornborgslämningarna röjs rena från träd och buskar i hela sin längd. Spara dock gamla trädsolitärer, ex tall. Detta upprepas vart femte år.
- Det mest av ris och grenar kan eldas upp alternativt forslas bort. Mindre mängder kan placeras i högar i solbelysta lägen för att gynna insektslivet. Rishögarna ska inte placeras på fornborgen eller så att hävdgynnad kärlväxtfloran skadas.
- Årlig slåtter i hela eller delar av området. Slåttern ska ske i månadsskiftet juli-augusti och höet ska forslas bort.

Skötselområde 3 - Inägan, parkeringen och paviljongen 0,5 ha

Naturtyp: Övrigt 0,5 ha

Beskrivning

Skötselområdet omfattas av den lilla inägan mellan Vista kulle och Stallaberget, parkeringen och den öppna platsen runt paviljongen. Vid paviljongen är

jordtäcket tunt och området riskerar inte att växa igen. På parkeringen och inägan är gräsväxten frodig. Inägan slås varje år.

Bevarandemål ¹

- Områdena ska vara öppna. Träd och buskar mellan parkeringen och bron samt nedanför paviljongen ska stå kvar.

Skötselåtgärder

- Inägan och parkeringen slås varje år. Området runt paviljongen slås vid behov.
- En gammal tall står vid parkeringens västra kant. Ta bort alla buskar som står framför tallen vid parkeringen.

Friluftsliv och gränser

Bevarandemål

- Det ska finnas en underhållen parkeringsplats
- Det ska finnas informationsskyltar om reservatet vid parkeringen och vid vägen i öster, se karta, bilaga 1a.
- Det ska finnas informationsskyltar om fornborgen, inskriptionerna och offerkällan.
- Det ska finnas väl markerade och underhållna stigar i reservatet till paviljongen, upp till toppen och ner till andra sidan.
- Träbänkarna och paviljongen ska vara underhållna.
- Från toppen på Vista kulle ska man kunna se österut över Landsjön och västerut över Vättern.
- Naturreservatets gränser ska vara markerade enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Skötselåtgärder

- Røj fram stigar och markera upp dem med färgmarkeringar och lämplig ledskyltning.
- I anslutning till paviljongen får åtgärder göras i trädsiktet för att vidmakthålla utsikten över framförallt Vättern.
- Se över informationsskyltarna.
- Se över gränsmarkeringen

Dokumentation och uppföljning

Uppföljning av skötselåtgärder

Alla skötselåtgärder som utförs inom reservatet ska dokumenteras, skriftligt och med foto. I dokumentationen ska framgå vilka åtgärder som genomförts och när de genomfördes, samt vem som utförde åtgärden.

Uppföljning av bevarandemål

En fördjupad uppföljning av naturvärdena i reservatet och de uppsatta bevarandemålen ska ske. På nationell nivå pågår arbete med att ta fram uppföljningsmetodik för Natura 2000-områden. Uppföljningen av reservatet ska

ske med motsvarande metodik. En första undersökning ska ha genomförts senast 2007.

Förutom uppföljning av områdets naturvärden ska besöksstryck och slitage dokumenteras och följas upp på lämpligt sätt.

Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras när tillsynen eller uppföljningen indikerar att behov finns.

Finansiering

Jönköpings kommun ansvar för finansieringen av åtgärder enligt denna plan.

Bilagor

- 1a Skötselplankarta
- 1b Lista över åtgärder